

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ประกอบด้วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่ โดยมีธุรกิจหลัก ได้แก่ ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจการเดินทางระหว่างประเทศ ธุรกิจโรงแรม และธุรกิจรอง ได้แก่ ธุรกิจการจำหน่ายของที่ระลึก ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจการเดินทางในประเทศ เป็นต้น รวมทั้งยังเป็นธุรกิจที่กระตุ้นอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่นๆ เช่น อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมการก่อสร้างและพัฒนาที่ดิน และยังส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งก่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนในระดับรากหญ้า

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีบทบาทสูงยิ่งในการนำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้อันดับหนึ่ง เมื่อเทียบกับสินค้าส่งออกอื่นๆ การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคม ดังต่อไปนี้ (1) เป็นแหล่งที่มาของรายได้ในรูปแบบเงินตราต่างประเทศ รายได้จากการท่องเที่ยวได้กลายเป็นรายได้ลำดับที่ 1 เมื่อเทียบกับรายได้จากสินค้าส่งออกอื่นๆ (2) ช่วยลดปัญหาการขาดดุลการค้าการชำระเงินระหว่างประเทศ เช่น ในปี พ.ศ. 2527 การท่องเที่ยวทำรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ 27,317 ล้านบาท ส่วนที่เกินดุลนี้จึงมีส่วนช่วยแก้ไขการขาดดุลในด้านอื่นได้เป็นอย่างมาก (3) ช่วยสร้างอาชีพและการจ้างงานอย่างมากมายและกว้างขวาง เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องใช้คนทำหน้าที่บริการ โดยเฉพาะในธุรกิจทางตรง เช่น โรงแรม ภัตตาคาร บริษัทนำเที่ยว ฯลฯ ส่วนในธุรกิจทางอ้อมอาจเป็นอาชีพเสริม เช่น หัตถกรรมพื้นบ้าน การใช้เวลาวางมารับจ้างก่อสร้าง เป็นต้น (4) ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ประชากรอย่างกว้างขวาง สร้างงานสร้างอาชีพมากมาย และเป็นการเสริมอาชีพด้วยอาชีพที่เกิดต่อเนื่องจากการท่องเที่ยว เช่น การผลิตหัตถกรรมพื้นบ้าน หรือการผลิตอาหาร ไปป้อนตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ก็จะเป็นอาชีพเสริมทำรายได้เป็นอย่างดี หรือในเมืองท่องเที่ยวก็อาจจะเป็นผู้นำเที่ยวด้วย (5) ก่อให้เกิดการกระตุ้นการผลิต และนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างสูงสุด เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทาง

ไปที่ใดก็จะต้องใช้จ่ายเป็นค่าอาหารซื้อผลิตภัณฑ์ในเมืองและหากพักผ่อนก็ต้องใช้จ่ายเป็นค่าที่พัก เงินที่จ่ายออกไปนี้จะไม่คกอยู่เฉพาะกับโรงแรม แต่จะกระจายไปสู่เกษตรกรรายย่อยต่างๆ เมื่อหัตถกรรมพื้นเมืองขายเป็นของที่ระลึกได้ดีก็จะมีการใช้วัสดุพื้นบ้าน มาประดิษฐ์เป็นของที่ระลึก แม้จะเป็นรายได้เล็กน้อย แต่เมื่อรวมกันเป็นปริมาณมากก็เป็นรายได้สำคัญ ซึ่งจะกระตุ้นการผลิตหรือที่เรียกว่า Multiplier Effect ทางการท่องเที่ยวซึ่งอยู่ในลักษณะที่สูงมาก เมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์ หรืออุตสาหกรรมอื่นๆ ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงเป็นอุตสาหกรรมที่รัฐบาลหลายประเทศให้ความสำคัญในฐานะที่เป็นยุทธศาสตร์หลักในการสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศให้แก่ระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างรวดเร็ว โดยได้กำหนดให้การท่องเที่ยวมีความสำคัญในลำดับต้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พร้อมทั้งเร่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในประเทศเพื่อให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเดิมและแหล่งท่องเที่ยวใหม่ (กลุ่มพัฒนามาตรฐานบริการท่องเที่ยว. 2552 : 1-3)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ที่เน้นบทบาทการพัฒนาชุมชน และการที่รัฐบาลออกกฎหมาย การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นแรงผลักดันให้องค์กรท้องถิ่น และหน่วยงานต่างๆ ให้ความสำคัญกับการสร้างรายได้ ให้กับชุมชน โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นจุดขาย จึงทำให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวหลายรูปแบบในชุมชน ซึ่งการจัดกิจกรรมโฮมสเตย์ (Home Stay) ก็เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากทั้งจากองค์กรท้องถิ่น องค์กรเอกชน และหน่วยงานภาครัฐ จากนั้นการจัดการท่องเที่ยวแบบ โฮมสเตย์ ภายในประเทศไทยได้เกิดขึ้นมากมายตามลำดับและประมาณปี 2537-2539 ในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย เริ่มมีการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ โดยกลุ่มนักร้องคือ กลุ่มที่เป็นนักกิจกรรมสังคม ทั้งรุ่นเก่า และ รุ่นใหม่เห็นว่า พื้นที่ที่ดำเนินการเรื่องโฮมสเตย์ ก็จะเป็นพื้นที่ที่องค์กรพัฒนาเอกชนไทย เข้าไปดำเนินการ เช่น เกาะยาว จังหวัดพังงา หลังจากพื้นที่เกาะยาว จังหวัดพังงา ได้มีพื้นที่อื่นเพิ่มขึ้น อาทิ หมู่บ้านคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช บ้านแม่ทา จังหวัดเชียงใหม่ (กลุ่มเกษตรทางเลือก) บ้านผู้ใหญ่วิบูลย์ เขยเฉลิม (เกษตรยั่งยืน) จากนั้นได้มีการเคลื่อนไหวขึ้นในกลุ่มนักธุรกิจ ผู้ประกอบการ ด้านการท่องเที่ยว โดยนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวผสมผสานระหว่างการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Adventure Ecotourism) และ โฮมสเตย์ เมื่อรัฐบาลได้ประกาศให้ปี 2541-2542 เป็นปีท่องเที่ยวไทย (Amazing Thailand) ทุกหน่วยงานของภาครัฐมีนโยบายสนับสนุนกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ยิ่งทำให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวในแหล่งชุมชน และกิจกรรมโฮมสเตย์มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น เช่น หมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทยบ้านโคก โกง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ บ้านทรงไทยปลายโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัด

สมุทรสงคราม รวมทั้งพื้นที่ชนกลุ่มน้อย หมู่บ้านชาวเขาก็มักมีการสนับสนุนการจัดกิจกรรมโฮมสเตย์ ด้วยเช่นกัน (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. 2552 : 2-5)

การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ เป็นการท่องเที่ยวในชุมชน (Community Based Tourism) หรือ การท่องเที่ยวในชนบท (Rural Tourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Conservation Tourism) ที่มองเห็นว่าชุมชนหรือคนในท้องถิ่นเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็น น้ำตก ภูเขา วัฒนธรรมท้องถิ่น และวิถีชีวิต ชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และจัดการทรัพยากรเพื่อความยั่งยืนของชุมชน และส่งเสริมให้ท่องเที่ยวเป็นรายได้เสริมของชุมชน คือ ไม่ได้ทำท่องเที่ยวเป็นอาชีพหลัก นักท่องเที่ยวไม่มาคนในชุมชนก็ยังมีอาชีพ และทำมาหากินตามปกติ แต่ครั้งมีนักท่องเที่ยวหรือแขกมาเยี่ยมเยือน ชุมชนก็สามารถต้อนรับและให้บริการแก่แขกหรือนักท่องเที่ยว ได้ ซึ่งชุมชนจะมีแนวคิดที่นักท่องเที่ยวเหล่านั้นเป็นแขกผู้มาพักที่บ้าน (Be a guest, not just a Tourist) ในปัจจุบันการท่องเที่ยวในชุมชน ได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น จากนักท่องเที่ยวกลุ่มหลัก (Main Stream) ทั้งในและต่างประเทศ โดยมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่พ็อปปูล่าร์คือ สัมผัสวิถีชีวิตชนบทไทย (Home Stay & Village Visit) ถือเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่สำคัญ อย่างไรก็ตามกลุ่มงานส่งเสริมสถานบริการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ดำเนิน โครงการส่งเสริมกิจกรรมเส้นทางท่องเที่ยวและที่พักโฮมสเตย์ โดยได้คัดเลือกสินค้าบริการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ พร้อมขายทั่วประเทศ ซึ่งให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ และการสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพ ผลิตภัณฑ์ และกระตุ้นให้ที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท เป็นส่วนสำคัญในการกระจายรายได้ด้านการท่องเที่ยวไปสู่ชุมชนมากยิ่งขึ้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2552 : 1- 5)

รูปแบบการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์สอดคล้องกับหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro tourism) ด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Attractions) และ ด้านการท่องเที่ยวทางวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรม (Cultural Attraction) ซึ่งจะมีการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวที่นำเสนอเอกลักษณ์ของชุมชน รูปแบบของโฮมสเตย์เป็นการจัดที่พักของชาวบ้านในชุมชน ให้แก่นักท่องเที่ยว โดยการเต็มใจให้บริการที่สามารถรองรับสภาพทางกายภาพ ชุมชน ชนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิต การจัดโฮมสเตย์ต้องมุ่งจัดเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวให้คงทนถาวรด้วยการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเน้นการรักษาความสมดุลของธรรมชาติ คำนึงถึงขีด

ความสามารถในการรองรับพื้นที่และชุมชนเอง มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตตลอดจนการ
ท่องเที่ยวประเภทอื่นอันเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและศิลปกรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี
ธรรมชาติ เกษตรกรรมและสุขภาพ เป็นต้น เน้นการสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ
ท่องเที่ยวด้วยกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง มีความยุติธรรมในการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง เปิด
โอกาสให้เกิดการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน ทั้งความเชื่อขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมความ
เป็นอยู่ ตลอดจนภูมิปัญญาชาวบ้าน ชุมชนท้องถิ่นสามารถหาทางออกในการจัดการ ทั้งเชิงรับ
และเชิงรุกเกี่ยวกับโฮมสเตย์เพื่อปกป้องทรัพยากรและผลประโยชน์ของชุมชนโดยรวม ช่วย
อนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมดั้งเดิมเอาไว้ เพราะชุมชนเห็นว่าการท่องเที่ยวแบบนี้ได้ทำให้เกิด
ความร่วมมือในชุมชน เกิดรายได้ช่วยให้ชุมชนสะอาด สร้างโอกาสให้คนในชุมชนได้
แลกเปลี่ยนทัศนคติกับบุคคลภายนอก และทำให้เกิดความภาคภูมิใจในหมู่บ้านและวัฒนธรรม
ของตน (พุลทรัพย์ สวนเมือง และคณะ. 2544 : ก-ข)

จังหวัดหนองคายเป็นจังหวัดหนึ่งที่น่านโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบของ
โฮมสเตย์ โดยมีหมู่บ้านโฮมสเตย์ที่เกิดขึ้นจากการจัดตั้ง ทั้งหมด 25 บ้าน แต่ละแห่งมีทั้งความ
เหมือนและความแตกต่างในปัจจุบันอย่างหลากหลาย หมู่บ้านโฮมสเตย์จังหวัดหนองคาย
เริ่มก่อตั้ง ขยายผล และพัฒนามาจนถึงปัจจุบัน โดยได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการที่
เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดหนองคาย อำเภอ และกิ่งอำเภอที่มีหมู่บ้านโฮมส
เตย์เป็นศูนย์กลางในการบูรณาการงานพัฒนาชุมชนในทุกด้าน การเกิดขึ้นของหมู่บ้านโฮมส
เตย์จังหวัดหนองคาย มีมูลเหตุเมื่อปี พ.ศ. 2543 ซึ่งมีปรากฏการณ์การบั้งไฟพญานาคและเป็นที
สนใจ ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาชมปรากฏการณ์ดังกล่าวมากขึ้น เป็นเหตุให้ที่พักทั้ง
โรงแรม รีสอร์ท เกสเฮาส์ รับรองนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอ จากสถิติของนักท่องเที่ยวที่เดินทาง
มายังจังหวัดหนองคายเมื่อปี 2549-2550 มีถึง 180,000-200,000 คน ทำรายได้ให้กับทางจังหวัด
ถึง 300 ล้านบาท ดังนั้นผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคายจึงมีนโยบายพัฒนาและขยายพื้นที่หมู่บ้าน
โฮมสเตย์จังหวัดหนองคาย โดยเฉพาะชุมชนที่มีความพร้อมด้านโฮมสเตย์ ซึ่งจะเป็นรูปแบบ
การสัมผัสวัฒนธรรม วิถีชีวิต นำเสนอแก่นักท่องเที่ยวที่สนใจ การจัดตั้งหมู่บ้านโฮมสเตย์ ใน
จังหวัดหนองคายเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2543 โดยการจัดเป็นการพักของ
นักท่องเที่ยวพักกับเจ้าของบ้าน เพื่อเป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวบ้าน ซึ่งเต็ม
ใจที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรมแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งจัดที่พักและอาหารให้กับ
นักท่องเที่ยว โดยคิดค่าที่พักและอาหารในราคาที่ย่อมเยาและเป็นมาตรฐานเดียวกัน และ
หมู่บ้านโฮมสเตย์นั้นก็อยู่ติดกับริมแม่น้ำโขง ทำให้โฮมสเตย์

จังหวัดหนองคายในมีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการตลอดทั้งปี

การจะหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งเพื่อใช้เป็นฐานในการกำหนดนโยบาย หรือยุทธศาสตร์พัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ที่ดีได้นั้น ประเด็นสำคัญอยู่ที่ตัวนักท่องเที่ยวเนื่องจากนักท่องเที่ยวเป็นผู้ตัดสินใจเดินทางมาหรือไม่เดินทางมาท่องเที่ยว จึงมีคำถามว่าทำอะไรถึงจะรับรู้ความรู้สึกนึกคิด หรือความคิดเห็นของพวกเขาเหล่านั้น เนื่องจากความคิดเห็นเป็นการแสดงออกในด้านความเชื่อและความรู้สึกของแต่ละบุคคล โดยการพูดก็นำไปสู่การคาดคะเน หรือการแปลผลในพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ (Best. 1977 : 169) ส่งผลต่อการแสดงออกต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง (Isaak. 1981 : 203) กล่าวคือ ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกถึงแต่ละบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ เรื่องราว หรือสถานการณ์ต่างๆ ที่ประสบในสังคม โดยมีพื้นฐาน มาจากภูมิหลังทางสังคม ความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมต่างๆ ของบุคคลนั้นๆ โดยไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นจึงเป็นการศึกษาที่จะทำให้ทราบถึงแนวโน้มการแสดงพฤติกรรมในอนาคตของบุคคล

การศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในหมู่บ้านโฮมสเตย์จะทำให้ทราบถึงแนวโน้มของพฤติกรรมในอนาคตของนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการกำหนดบทบาทของนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด สอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่องกลยุทธ์ทางการตลาดแหล่งท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์เชียงแสน จังหวัดเชียงราย (นาถพิมล วาดสันทนต์. 2545 : ก-ข) โดยศึกษา ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวนั้น พบว่าการส่งเสริมการตลาด ควรเพิ่มการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น จะทำให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักเมืองประวัติศาสตร์เชียงแสนเพิ่มมากขึ้น จะเห็นว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวนั้นมีส่วนสำคัญยิ่งต่อการเพิ่มศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว สอดคล้องกับแนวโน้มนโยบายของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545 : 8) ได้กล่าวถึงความต้องการพื้นฐานที่ตอบสนองต่อความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว 10 ประการในการจัดการท่องเที่ยวแบบชุมชน คือ เติมนอนที่สบายในราคาสมเหตุสมผล ห้องน้ำและส้วมที่สะอาด อาหารพื้นบ้านง่ายๆ แต่ปรุงรสอย่างดี ทิวทัศน์และธรรมชาติของชนบทที่สวยงาม ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของท้องถิ่น กิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ชนบท อาทิ เดินป่า ตกปลา ขี่ม้า ปีนเขา ขี่จักรยาน ร้านค้าทั่วไปและร้านจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก ความบันเทิง อาทิ ดนตรี การเดินป่า การละเล่นพื้นบ้าน และการแสดงต่างๆ ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ความเป็นมิตร และรอยยิ้มของเจ้าบ้าน

จากประเด็นดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการบริการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ จังหวัดหนองคาย เพื่อทำการ

เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ เมื่อจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว และข้อเสนอแนะต่อการบริการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ อันจะเป็นการทำให้ทราบถึงความต้องการของลูกค้าด้านการให้บริการ โดยที่ผู้ให้บริการในที่นี่เป็นประชาชนที่เป็นเจ้าของโฮมสเตย์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของการจัดการท่องเที่ยวหมู่บ้านโฮมสเตย์จังหวัดหนองคาย ซึ่งข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประกอบการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ จังหวัดหนองคาย เมื่อจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อการบริการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ จังหวัดหนองคาย

สมมติฐานการศึกษา

1. นักท่องเที่ยวที่มีความคิดเห็นต่อการบริการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ จังหวัดหนองคาย อยู่ในระดับมาก
2. นักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และจำนวนครั้งในการเข้ามาท่องเที่ยว แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์จังหวัดหนองคาย แตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าพักโฮมสเตย์ในจังหวัดหนองคาย จำนวน 25 หมู่บ้านโฮมสเตย์ 3,948 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยว (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดหนองคาย. 2552 : 1-3)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าพักโฮมสเตย์ในจังหวัดหนองคาย จำนวน 25 หมู่บ้าน โฮมสเตย์ จำนวนนักท่องเที่ยว 350 คน ซึ่งขนาดกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยใช้ตารางเคชีและมอร์แกน (Krejcie and Morgam ; บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 42-43) ด้วยการกำหนดขนาดตัวอย่างตามสัดส่วน โดยอาศัยความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวกับขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

เมื่อได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเรียบร้อยแล้ว จากนั้นผู้ศึกษาจะทำการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น โดยเลือกสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษารั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กรอบแนวคิดส่วนประสมการตลาดบริการ (Service marketing) ของ วงศ์พัฒนา ศรีประเสริฐ (2552 : 199) และนำมาประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของพื้นที่การวิจัย ดังนี้ ผลិតภัณฑ์ ราคา สถานที่ การส่งเสริมการตลาด ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะบุคคล และการบริการ

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย

3.1.1 เพศ

3.1.2 อายุ

3.1.3 ระดับการศึกษา

3.1.4 อาชีพ

3.1.5 รายได้

3.1.6 จำนวนครั้งในการเข้ามาท่องเที่ยว

3.1.7 ค่าใช้จ่ายต่อครั้ง

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อบริการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ 7 ด้าน ดังนี้

3.2.1 ผลิตภัณฑ์

3.2.2 ราคา

3.2.3 สถานที่

3.2.4 การส่งเสริมการตลาด

3.2.5 ลักษณะทางกายภาพ

3.2.6 ลักษณะบุคคล

3.2.7 กระบวนการบริการ

นิยามศัพท์เฉพาะ

การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมการเดินทางรูปแบบหนึ่งโดยสมัครใจ เพื่อการพักผ่อน ด้วยเส้นทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว มีการนันทนาการเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม โดยมีแรงกระตุ้นจากความต้องการในด้านกายภาพ ด้านวัฒนธรรม ประเพณี รวมทั้งทางด้านธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เด่นของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งแต่ละแหล่งจะมีองค์ประกอบแตกต่างกันไป

การบริการท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมที่ไม่อาจจับต้องได้ เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ เกิดจากจิตใจที่เอื้ออำนวยด้วยปรารถนาดี ช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้ออาทร มุ่งที่ให้ความสะดวกเป็นธรรม เสมอภาค โดยการบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า เพื่อให้ลูกค้าได้รับสินค้าที่ดีที่สุดและบริการที่ดีที่สุด จากทีมงาน และระบบงานภายในองค์กรทั้งสองฝ่าย ที่สามารถ สร้างความสนิทสนมและมีสายสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งองค์ประกอบของการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ มีองค์ประกอบ 7 ประการ ได้แก่

1. **ผลิตภัณฑ์** หมายถึง ผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยว เช่น แหล่งโบราณสถาน ภาพแม่น้ำโขง วัฒนธรรม วิถีชีวิต อื่นๆ ได้แก่ การศึกษาดูงาน ชมการสาธิตและร่วมลงมือทำ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแปรรูปและถนอมอาหาร การปั่นจักรยาน เดินออกกำลังกาย เพื่อชมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ศูนย์สาธิตการตลาด โรงเรียนชุมชน การทำนุบำรุงสุขภาพ การบายศรี-สู่ขวัญ และร่วมรับประทานอาหารที่บ้าน (พาแลง) การชมการแสดง ศิลปวัฒนธรรมที่บ้าน ของกลุ่มเยาวชน (แลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม) และการร่วมสืบสานอนุรักษ์ประเพณีของชาวพุทธ ทำบุญตักบาตรหน้าบ้านพักโฮมสเตย์ และรับประทานอาหาร
2. **ราคา** หมายถึง ค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวต้องจ่ายในการเข้าพักที่โฮมสเตย์ตามข้อตกลงกันไว้ ซึ่งเป็นอัตราของการบริการที่ถูกกำหนดขึ้นสำหรับลูกค้าที่ต้องการใช้บริการโฮมสเตย์นั้น
3. **สถานที่** หมายถึง ช่องทางที่การบริการโฮมสเตย์ถูกกระจายผ่านจากหมู่บ้านไปยังนักท่องเที่ยว เป็นช่องทางจัดจำหน่ายซึ่งเป็นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว หรือสถานบริการด้านการท่องเที่ยวหรือจุดขายที่ทำให้นักท่องเที่ยว

4. การส่งเสริมการตลาด หมายถึง วิธีการที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาใช้บริการโฮมสเตย์มากขึ้น มีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ แผ่นพับ วารสารต่างๆ

5. ลักษณะทางกายภาพ หมายถึง ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ทำเลที่ตั้งและการสนับสนุนด้านสาธารณูปโภคในชุมชนนั้นๆ โดยการออกแบบและจัดให้สามารถกระตุ้นให้ผู้เห็นสะดวก สบายงามจะมีผลต่อความประทับใจของนักท่องเที่ยว

6. ลักษณะบุคคล หมายถึง ความเข้มแข็งในการดำเนินกิจกรรม โอกาสในการเข้าไปมีส่วนร่วม ความเป็นผู้นำ ความรู้ ความเข้าใจ การเผยแพร่ ความตระหนัก และการปรับตัวของประชาชนในชุมชนเพื่อเป็นสิ่งสนับสนุนของการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์

7. กระบวนการบริการ หมายถึง การปฏิบัติต่อลูกค้า (ผู้มาเยือน หรือแขก) อย่างเต็มใจ เพื่อให้ลูกค้า (ผู้มาเยือน หรือแขก) เกิดความคิดเห็น และกลับมาใช้บริการซ้ำอีก เช่น การต้อนรับ การอำนวยความสะดวก และการดูแลเอาใจใส่ต่อลูกค้า ที่ผู้ให้บริการต้องกระทำอย่างเต็มใจ และเมื่อลูกค้าได้รับการปฏิบัติอย่างเต็มใจจากผู้ให้บริการแล้ว ก็จะเกิดความรู้สึกพึงพอใจ รวมทั้งมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ให้บริการซึ่งจะทำให้ลูกค้ามีแนวโน้มที่จะกลับมาใช้บริการซ้ำใหม่อีก หรือแนะนำผู้อื่นให้มาใช้บริการเพิ่มขึ้น ในการให้บริการที่ประทับใจนั้น ความสำคัญอยู่ที่ตัวของผู้ให้บริการ ซึ่งจะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติของผู้ให้บริการที่ดี อันประกอบด้วย

นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ที่เดินทางมาท่องเที่ยวชาวไทยและเข้าพักในหมู่บ้านโฮมสเตย์ จังหวัดหนองคายระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนกันยายน 2552

โฮมสเตย์ หมายถึง บ้านที่จัดเตรียมไว้รับรองให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้าพักในบ้านหลังเดียวกับเจ้าของบ้าน โดยที่เจ้าของบ้านเต็มใจให้บริการและสามารถให้คำแนะนำหรือถ่ายทอดเรื่องราวขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมตลอดจนวิถีชีวิตของคนในชุมชน ให้กับนักท่องเที่ยว ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ลักษณะส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะส่วนตัวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ณ หมู่บ้านโฮมสเตย์ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้

ความคิดเห็น หมายถึง ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึก ทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมของ แต่ละบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ เรื่องราว หรือสถานการณ์ต่างๆ ที่ประสบในสังคม โดยมีพื้นฐาน มาจากภูมิหลังทางสังคม ความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมต่างๆ ของบุคคลนั้นๆ โดยไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ประโยชน์สำหรับชุมชน ผลการศึกษาศึกษาจะทำให้ทราบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เข้าพักในหมู่บ้านโฮมสเตย์ จังหวัดหนองคาย ซึ่งจะออกมาทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ข้อเสนอเทศนี้จะนำไปเป็นฐานข้อมูลสำหรับชุมชนเพื่อการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การให้บริการนักท่องเที่ยว
2. ประโยชน์สำหรับหน่วยงาน หน่วยงานที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดบริการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ สามารถนำข้อมูลนี้ไปปรับเปลี่ยนแนวทางส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในระดับจังหวัด
3. ประโยชน์เชิงวิชาการ ผลการศึกษาจะนำไปขยายผลยังหน่วยงานวิชาการอื่นๆ เพื่อนำไปศึกษาต่อยอดในระดับที่ละเอียดหรือขั้นสูงขึ้นไปตามลำดับ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY